

PINTÉR DEZSÓ INTERJÚJA

Szombati MH-extra Kövér Lászlóval, a Fidesz-Magyar Polgári Párt alelnökével

Zavaros, felemás esztendők jönnek

„Ma az ország minden, a választópolgárok életét alapjában érintő szempont szerint sokkal rosszabb állapotban van, mint volt 1994-ben. Nőtt az infláció, a munkanélküliség, visszaesett a gazdasági növekedés” – így nyilatkozott a Magyar Hírlapnak Kövér László. Szerinte „Horn Gyulának ugyanolyan reflexekkel próbálnak viszonyulni az Európai Unió, a NATO, a Világbank, az IMF elvárásaihoz, mint ahogy valamikor Moszkvának akartak tetszeni, s csak csetlenek-botlanak a demokrácia és az alkotmányosság számukra útvesztőnek tűnő szabályai között is”. A Fidesz-Magyar Polgári Párt alelnöke kijelentette, hogy a jelenlegi kormánykoalíció értékeit megsemmisítő társadalompolitikát folytat. „Természetesen nem hirdették meg a középosztályi szétverését, és nem jelölték meg célként egy olyan kétpólusú társadalmi szerkezet elérését, amelyben egyfelől egy szűk internacionális gazdasági, politikai és médiaelit, másfelől pedig az ezeknek kiszolgáltatott és alternatíva nélküli társadalmi massa létezik. Csak amit tesznek, az hat ekként.”

• Változóban-e a Fidesz helye 1996 tavaszán a politikai palettán?

Abban az értelemben semmiképp sem, hogy a Fidesz a polgári Magyarország pártján áll, és a jelenlegi politikai erőket figyelembe véve változatlanul a mérsékelt jobbközép, konzervatív, illetve a konzervatív liberális erők összefogásáért dolgozik. Abban az értelemben változóban lehet, hogy miután a Fidesz túljutott önazonosságának meghatározásán, a társadalomban egyre többen vannak, akik megértik szándékát, és hajlandók lennének támogatni a Fideszt.

• Miből jutott erre a következtetésre?

Részben a közvélemény-kutatási eredményekből, részben támogatói körünk sajátosságaiából. Noha a velünk rokonszenvezők többségét ma is a harminc éven aluliak alkotják, egyre nagyobb az idősebbek aránya. A fokozódó támogatás jele az is, hogy irányunkban egyre többen már nemcsak csendes rokonszenvet, hanem a nyilvánosság előtt szózlási hajlandóságot is mutatnak.

• Ők mit várnak önöktől?

Hogy folytassuk az elmúlt másfél-két esztendőben követett politikát, s lépjünk fel következetesen a család és egzisztenciájukat most megalapozni készülő fiatal polgárok érdekeiért. Ez a törekvésünk kezd meghezni politikai gyümölcsseit.

• Ha egy réteg érdekvédelmét helyezi homlokterbe, politikailag nem határolja be magát túlságosan egy parlamenti párt?

Ha van ilyen veszély, akkor az nem csupán bennünket fenyeget. A Független Kisgazdapártunk jól meghatározható társadalmi bázisa van, és meglehetősen homogénnek tűnik a Kereszténydemokrata Néppárt is. Egy társadalmi kör érdekeit látványosan, alkalmanként kifejezetten agresszíven védelmezi a Szabad Demokraták Szövetsége, nem is szólva a Magyar Szocialista Párttól, amely e tekintetben a legelsőszínűbb politikai erőnek tűnik. Mindezek ellenére egyik pártot sem fenyegeti az a veszély, hogy gettóba zárja magát. Ami a Fideszt illeti, nem csupán érdekvédelemlől van szó, hanem felismerésről is: mielőbb meg kell erősíteni azokat a nemzedékeket, amelyek vállára a továbbiakban is súlyos terhek neheznének.

• E célokért egyedül a Fidesz aligha küzdhet eredményesen. Mennyire tartja alkalmannak a Fideszt arra, hogy politikai szövetség részeseként folytassa a munkát?

Megítélés szerint – különböző szempontokat egyszerre figyelembe véve – az ellenzéki pártok közül ma a Fidesz állna a legjobban, ha egyedül lenne kénytelen indulni a következő választásokon. Ugyanakkor nem gondolom, hogy a Fidesznek egyedül kellene vállalnia a polgári Magyarország programját, azt nem tekintem kizárólag a mi hitbizományunknak. Ha a különböző mérsékelt jobbközép pártok társadalmi támogatottságát korosztályok alapján vizsgáljuk, akkor rájövünk, hogy az összefogás még akkor is elkerülhetetlen lenne, ha mindössze egy néppárt bázisát kívánnánk

megteremteni. A nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején túlzottan szétagóldott társadalmi rétegeket valamilyen módon egységes fellépésre kellene bírni, s ehhez új politikai struktúra szükséges. Mind-ebből világos, hogy nem csupán más politikai partnerekre, hanem más nemzedékek támogatására is számítunk. Másfelől egyre nyilvánvalóbb, hogy a magyar társadalom gondjait nem lehet pusztán politikai eszközökkel megoldani. A politika egy ideig még az egészségesnél jóval nagyobb szerepet játszik az ország napi és a jövőt érintő viszonyainak alakításában, mely történelmi válságunk megoldása azonban nem várható a társadalom újraszervezése nélkül.

• Ki és hogyan kezdeményezheti ezt a folyamatot? Erre a feladatra mennyire alkalmasak a mai pártkeretek?

Erre csak huzamos és közös gondolkodás adhat választ. A nyolcvanas évek közepén a szakkollégiumi mozgalomban az a megdöbbentő élmény ért, hogy miközben alapvetően oktatási intézményként kellett volna működni a mozgalomnak, abba minden elnyomott vagy margóra szorult társadalmi funkció megróbbált betüremkedni. Itt gyülekeztek a vallásukat szabadon gyakorolni szándékozók, az alternatív kulturális formák iránt érdeklődők, azok, akik a formális oktatási intézményekben megszerzhetőnél több tudást akartak elsajátítani, valamint a hozzá hasonlókat, akik a szakkollégiumokban politikai játéktérrel láttak.

Mindezt azért mondtam el, mert úgy látom, hogy 1989-90 óta az emberek a politikai pártoktól olyan funkciók teljesítését is várják, amelyek nem a pártpolitikára szabottak. A magyar pártrendszer ráadásul születési rendellenességek kísérik, a gyógyulás, a tisztulás még hátravan. Ugyanakkor biztató, hogy kezd életre kelni a civil-társadalom, helyi közösségek szerveződnek, országos integrációk jönnek létre. Hadd utaljék a Magyar Polgári Együttműködés Egyesületre, amely erősen érdekelt egy országos hálózat mielőbbi kiépülésében. Csak hogy miközben a magyar értelmiség a társadalom passzív támogatásával véghez vitte a rendszerváltozást – pontosabban annak azt a szakaszát, amelyben megtörtént a politikai, gazdasági intézményrendszer átalakítása –, felélt energiáit, maradék erejét pedig az egymás ellen folytatott csatározásra pazarolta el. Sem morális, sem intellektuális tartaléka nem maradt annak a feladatnak az elvégzésére, amely egyedül rá vár: a jövőkép kialakítására. Ebben a politika legfőbb segítségét nyújthat, de a feladatot – alkalmatlansága miatt – nem vállalhatja magára.

• A polgári demokrácia nem létehet politikai váltógazdálkodás nélkül, Magyarország jövőképeinek megalkotása pedig elképzelhetetlen valamiféle politikai egyetértés nélkül. Mennyire véli elfoldhatatlannak ezt az ellentétet?

Az értelmiség többek között azért nem tudta e feladatot elvégezni, mert nem nézett nyíltan szembe azzal, hogy megosztott

ságai mögött mennyire mélyek a kulturális különbségek, amelyek azt is befolyásolják, hogy politikában és azon kívül a különféle csoportosulások milyen jövőt képzelnek el az országnak. Amíg nincs megegyezés, addig káosz uralkodik. Megjelölni célként az európai integrációt nem elegendő, azt ugyanis tartalommal kell megtölteni. Egyrészt azért nincsenek az értelmiség által megrajzolt jövőképek, mert sokan még a kontúrokat sem látják, a másik oldalon viszont némelyek óvakodnak is attól, hogy nyíltan is megfogalmazzák, milyen jövő felé szeretnék taszítani az országot. Az értelmiség egy része ugyanis olyan jövőt szeretne, amely nem felel meg az ország történelmi és kulturális hagyományainak, sőt azok felszámolása árán lenne megvalósítható.

• Miről beszél, képviselő úr?

Például a multikulturális társadalom víziójáról, a másság mániákus középpontba állításáról, a történelmi tradíciók tagadásáról. Én viszont úgy gondolom, hogy Magyarországon nem más földrészen, hanem Európában található, s megvannak az ezeréves hagyományai, s az életrevalóhoz építkezés közben vissza kell nyúlni. Mint ahogy azt előttem már elmondták: Magyarországot nem kell kitalálni, mert hála Istennek Szent István ezer esztendővel ezelőtt már kitalálta. Mindez természetesen nem zárja ki, hogy józan kritikával szemléljük történelmünket.

• Lát esélyt a konszenzusra?

Ha annak az értelmiségi és politikai küzdelemnek a vehemenciáját, durvaságát, eszközökben nem válogató mivoltát nézzük, amit az elmúlt években röviden és eufemisztikusan médiaháborúnak megkultúrcsarnak volt szokás nevezni, akkor úgy tűnik, nincs mód a kompromisszumra. A felek – legalábbis az egyik oldalon – a másik oldal likvidálására törekednek. Kevésbé látványos, de nem kevésbé veszélyes módon folytatódna a pusztító folyamatok újságok felszámolásával vagy bekebelezésével, a kultúrában és a közéletben módszeres személyesrékkel, az anyagiak elvonásával a nem tetsző irányzatoktól vagy csoportosulásoktól. A lehetőségek és a módszerek felsorolhatatlanok. Egyre többen tudják, milyen elszántan, ügyesen és következetesen alkalmazza ezeket a másik oldal.

• Reméli, hogy valamiféle társadalmi átrendeződés változtat a viszonyokon?

Valójában ez a tét. Ha van európai intézményrendszer, akkor létezik európai társadalomszerkezet is. A magyar társadalomszerkezet pedig jelen pillanatban nem felel meg a fejlett európai országokban szokásos társadalmi szerkezetnek, mert nincs középosztály. Ami volt, az az elmúlt két évben viharos gyorsasággal szétmorzsolódott vagy deklaszálódott. Ráadásul a középosztályi értékrendszerét vizsgálva korábban sem volt igazi polgárságnak tekinthető. Mindent egybevetve eredményes az érteket megsemmisítő társadalompolitika.

• Ön szerint ki folytatja ezt a társadalompolitikát?

A jelenlegi kormánykoalíció, mégpedig eléggé nyilvánvalóan. Természetesen nem hirdették meg a középosztályi szétverését, és nem jelölték meg célként egy olyan kétpólusú társadalmi szerkezet elérését, amelyben egyfelől egy szűk internacionális gazdasági, politikai és médiaelit, másfelől pedig az ezeknek kiszolgáltatott és alternatíva nélküli társadalmi massa létezik. Csak amit tesznek, az hat ekként. Még azt sem feltételezem a kormánykoalíció minden szereplőjéről, hogy tudatosan cselekszik így. A családpolitikai és cigánypolitikai parlamenti vitanapok egyik fő tanulsága az volt számomra, hogy a másik oldalon még a legjobb szándékú emberek sem képesek bizonyos társadalmi gondok valószínűségét vitelni. Hagyományainkból, iskolázottságunkból fakadó történelmi és gazdasági determinizmusuk áldozataiként nem képesek másként szemlélni a társadalom, az emberek sorsát, kizárólag gazdasági jelenségek folyamánként.

• Az önnel azonos nézeteket vallók sem más iskolázottságot vettek és vehettek igénybe.

Voltak, vannak és lesznek, akik képesek kritikusan szemlélni megszerzett tudásanyagukat. Másrészt egy politikus vagy egy nemzedék szocializációjában az iskolázottság fontos, de nem kizárólagos hatáskör elem. Vagy vakság sújtja a jelenlegi kormánykoalíciót és az őket támogatókat, vagy pedig „tudják, merik, teszik”, azaz egy be nem vallott, de tudatos társadalompolitika az, amit folytatnak.

• Ezeknek a kérelhetetlen kategóriának a kilátásba helyezésével vajon lehetséges jövőképről beszélni?

Nincs szó kérelhetetlenségről. Tényekről és az ezekből levont higgadt következtetésekről van szó. A dolgokat nem szabad tovább leplezni. Azt remélem, hogy a társadalom remélt önvédelmi reflexei meghozzák a kívánt fordulatot. A Fidesz hisz az

után következő esztendők tapasztalataiból sokan leszűrhették a tanulságot: nem biztos, hogy bizonyos politikai pártokat szabad kritikátlanul támogatni, mintegy felmentést adva e pártoknak az alól, hogy elmélyülve foglalkozzanak a szóban forgó társadalmi csoportok gondjaival. Elég ha a szövetségkeresők bizonyos politikai törekvéseket támogatnak a maguk eszközeivel. A Fidesz számít arra, hogy felfedezhető az a stratégiai közösség, amely a fiatal nemzedékeket is képviselő politikai erő és egy jobbközép, polgári politikát támogatni kész, formálódó értelmiségi csoportok között kialakulóban van.

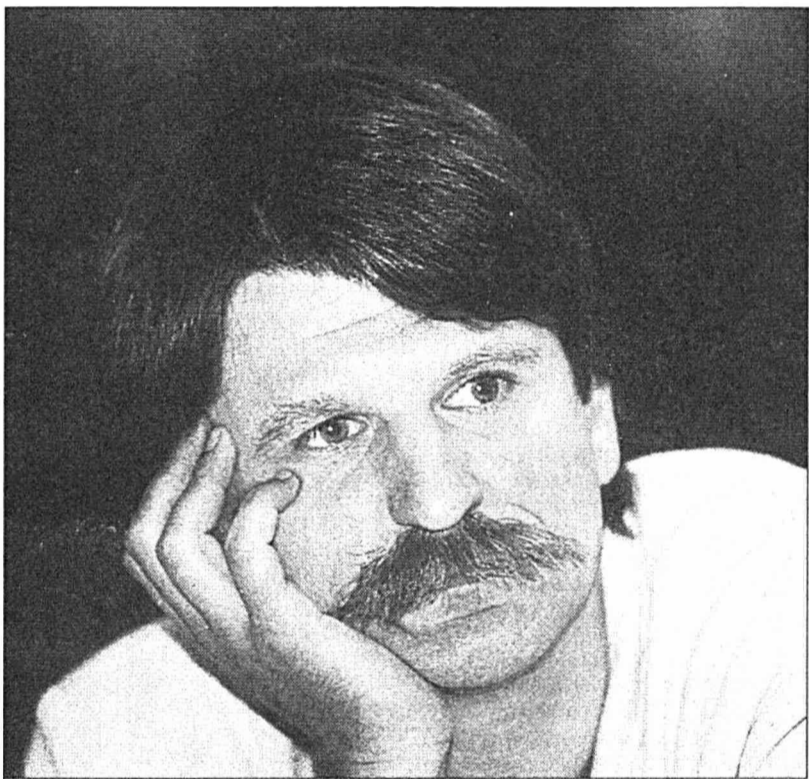
• Melyek tehát a Fidesz jelzői?

A Fidesz 1993-as debreceni kongresszusán hangzott el az a sokak számára megvilágosító erejű, mások számára botrányos meghatározás, hogy a Fidesz nemzeti elkötelezettségű, mérsékelt szabadelvű középpárt. Mindehhez a Fidesz tavalyi kongresszusa

erő a mi legnagyobb politikai ellenfelünk. Nemcsak azért, mert most az ő helyük a kormányzati, a miénk pedig az ellenzéki oldalon van, hanem azért is, mert meggyőződésünk, hogy ténykedésük kétségbejuttató következményekkel jár. Csak a felszínen maradvai is elmondható: ma az ország minden, a választópolgárok életét alapjában érintő szempont szerint sokkal rosszabb állapotban van, mint volt 1994-ben. Nőtt az infláció, a munkanélküliség, visszaesett a gazdasági növekedés, romokban hever a szociális ellátórendszer, az oktatás és az egészségügy, romlott a közbiztonság, s mindent eláraszt az államilag gerjesztett korrupció. A Szabad Demokraták Szövetsége az a párt, amelyik a valódi célok leplezése vagy valamiféle félelem miatt a leginkább adós maradt azzal, hogy nyíltan megfogalmazza önmagát. Tölgyessy Péter párt belüli oldalvonalra szorításával az SZDSZ megkísérelt személyi problémaként kezelni létező politikai alternatívákat. Ezeket a kérdéseket a jelek szerint véglegesen a szőnyeg alá söpörték. Közülük immár aligha teszi fel valaki a kérdést: vajában kiket képvisel az SZDSZ, mi a viszonya a magyar történelmi és kulturális hagyományokhoz és milyen jövőt szán Magyarországnak? A Magyar Szocialista Párt egy fokkal előrébb tart az önmeghatározásban, és ez azoknak a belső összecsapásoknak a következménye, amelyek az elmúlt másfél-két évben a nyilvánosság előtt is ismertté váltak. Az MSZP-ben sokan kezdeményezték vitát arról, hogy a magát szociáldemokratának hirdető pártnak a bérből és fizetésből élők, avagy az újriformáló nagyfokú osztlályt kell képviselnie. Merthogy ez a kettő a parlamenti demokrácia keretei között nehezen jön össze, hiába éneklék egy kongresszuson együtt az Internacionálét. Nyilvánvalóvá váltak azok az értékvalasztási különbözőségek is, amelyek az egyik oldalon a nemzeti ügyek iránt jobban elkötelezett csoportot, a másik oldalon pedig – némely vélemény szerint – az SZDSZ ötödik hadszínpadon működő társaságot jellemzik. Úgy tűnik, hogy az MSZP eljutott legalább a konfliktusok észleléséig. Így már nem kizárt, hogy megtörténik a párt arculatának tisztázása, és az MSZP nem a valamikori némenklatúra és az odaveszett MSZMP érdekvédelmi szervezeteit, hanem egy európai szociáldemokrata pártként működik majd. Nem vitatom, hogy Horn Gyula kormányja őszintén akarja az európai csatlakozást, és képességei, lehetőségei szerint megpróbál mindent elkövetni azért, hogy az ország mielőbb az integrációs szervezethez tagként csatlakozhasson. Az önbizalom-erősítő és önszuggeraló kijelentések ellenére azonban ez a kormány keserves koloncot cipel az Európába vezető úton, hiszen a kormányról egy volt kommunista párt és annak prominens képviselője áll, aki több társalammal együtt a körülményekhez képest eredményesen hajította végre a politikai fennmaradásához szükséges radikális fordulatot. Az évtizedek alatt kialakult szemléletben azonban nem következhetett be fordulat. Horn Gyulának ugyanolyan reflexekkel próbálnak viszonyulni az Európai Unió, a NATO, a Világbank, az IMF elvárásaihoz, mint ahogy valamikor Moszkvának akartak tetszeni, s csak csetlenek-botlanak a demokrácia és az alkotmányosság számukra útvesztőnek tűnő szabályai között is. Bizonyítja ezt a Bokros-csomag érvetlenségű áttervezése, a magyar-szlovák alapszerződés és következményeinek kezelése vagy a miniszterelnök úr „ötletes” kormányzási stílusa.

• Milyen két esztendő vár a magyar társadalomra a választásokig?

Zavaros és felemás esztendőkre számítok. Már a kormányzó politikuskok sem merik eltagadni, hogy az életkörülmények tovább romlásával kell számolni. Ugyanakkor kibontakozik az ellenzéki oldalon az alternatíva, amely képes lehet arra, hogy végre befejezze a rendszerváltoztatást, amely jóval több, mint bizonyos politikai és gazdasági intézmények cseréje.

FOTÓ: HABIK CSABA

„Az értelmiség egy része olyan jövőt szeretne, amely nem felel meg az ország történelmi és kulturális hagyományainak, sőt azok felszámolása árán lenne megvalósítható”

igazában, és azt – csekély eszközeivel – megpróbálja megismertetni a társadalom különböző csoportjaival. Tragikus az az irány, amely felé az ország halad, és ez sokkal, de sokkal többről szól, mint jövedelemmalakulás, életszínvonal, bűnözés és feketegazdaság. A fő kérdés úgy szól, hogy – miután ez a koalíció elveszi a jelenünket, s még a múltunkból is megpróbál kiforgatni bennünket – van-e ennek az országnak jövője, vagy nincs. A történelmi mércével mérve is hallatlanul súlyos terhek vállalása vezet-e valahová, vagy nem.

• Az alternatívák kidolgozásával foglalkozó műhelyek – ha vannak ilyenek – honnan kapják megbízásukat?

Ma még a politika elsőbbsége érvényesül, de lassan változik a helyzet. Egyre több értelmiségi ismeri föl, hogy nem várhat pusztán a politika kezdeményezésére. A keresztény, nemzeti érzelmű értelmiség például ma sokkal aktívabb, mint volt az alatt a négy esztendő alatt, amíg – a politikai logika szerint – a neki megfelelő politikai pártok voltak kormányzati hatalomban. A nem politikai közegben önszerveződés, mozgás kezdődött, s ez alighanem összefüggésben áll a veszélyeztetettség érzésével. A kudarc és a megveretés, a jövő féltése, úgy tűnik, sok embert a szövetségkeresés irányába terel.

• Kedvező ez a társkeresési időszak a Fidesz számára?

Akik szövetséget keresnek, nem biztos, hogy valamely politikai pártot akarnak megerősíteni. Ezt én helyeslem. Az 1990

egy névkiegészítéssel – mintegy összegzőképpen – hozzáette a polgári jelzőt.

• Lesz még kiegészítés, várható e jelzők cseréje?

Ilyen értelemben nyugóponthoz érkezünk. E jelzők a polgári Magyarországról küzdő párt imervei.

• Ezekre a jelzőkre, avagy azok egy részére a parlamenti pártok közül mások is igényt tartanak. Beszélhetünk-e a hitelességért vívott harcokról?

Ez a meghatározás ebben a formában kizárólag a Fideszre jellemző, így a Fidesz hiteles definíciójának tekinthető. Az ellenlék soraiiban a versengést mindenképpen az egészséges mértékre kell csökkenteni. Nem szabad a partnerek hitelességét vitatni.

• Ez az egész ellenzékre igaz?

Lényegében igen. A Független Kisgazdapárt társadalmi bázisát és rendíthetetlen szavoztatáborát alkotó valamikori parasztpolgárok és gyermekeik nélkül semmiféle ellenzéki egység sem lehetne hiteles. Nehezen lehet, de mindenképpen el kell különíteni ettől azt a jelenséget, amelyet a Független Kisgazdapárt jelenlegi elnöke, vezetése, politikai stílusa és egyik-másik politikai célja alkot. Ezen a helyzeten kétségkívül nagyon nehezen tud túllépni az ellenlék.

• Kik az önk legnagyobb politikai ellenfelei az Országgyűlésben?

Bizonyára vannak, akik azt a választ várják tőlem, hogy az SZDSZ. Itt azonban egy kétpárti koalíció kormányoz, tehát ez az